Geologia

Województwo śląskie cechuje się złożoną historią geologiczną, a przez to bogactwem występujących na jego obszarze typów skał i jednostek tektonicznych.

Najstarsze skały rozpoznane na jego terenie mają wiek 550-570 mln lat i pochodzą z prekambru. Znane są jednak jedynie z odwiertów. Najstarszymi utworami pojawiającymi się na powierzchni są liczące 375 mln lat wapienie z okresu dewonu, występujące koło Siewierza. Na powierzchni pojawiają się również skały młodsze: w północnej części województwa skały z ery mezozoicznej budują kolejne pasma wzniesień, Garb Tarnogórski budują skały z okresu środkowego triasu, Próg Woźnicki powstał ze skał górnego triasu, natomiast Próg Herbski – ze skał z okresu środkowej jury. Malownicze skałki Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej powstały natomiast w okresie górnej jury. Podłoże północno-wschodniej części województwa zbudowane jest już ze skał powstałych w kolejnym okresie – kredzie.

Skały pochodzące z kredy występują również na południu – budują starsze warstwy fliszu karpackiego, czyli naprzemianlegle ułożonych piaskowców, łupków i zlepieńców. Powstał on na przełomie okresów kredy i paleogenu w głębokomorskim środowisku Oceanu Tetydy – dawnego zbiornika wodnego niegdyś rozciągającego się na obszarze Karpat i ich przedpola. W nim powstało kilka zespołów osadów, zwanych płaszczowinami. Beskid Śląski i Beskid Mały zbudowane są głównie ze skał płaszczowiny śląskiej, natomiast Beskid Żywiecki – ze skał płaszczowiny magurskiej.

Środkowa część województwa zbudowana jest natomiast ze skał starszych, z okresu karbonu. W trakcie tego okresu powstawały różne rodzaje skał, z których najważniejszą jest węgiel kamienny. Jego geneza związana jest z prehistorycznymi „lasami” karbońskimi, złożonymi z gigantycznych skrzypów, widłaków i paproci. Gdy te rośliny obumierały, ich szczątki były przykrywane osadami morskimi lub rzecznymi, a po milionach lat, w wyniku oddziaływania wysokiej temperatury oraz ciśnienia, ulegały przekształceniu właśnie w węgiel.

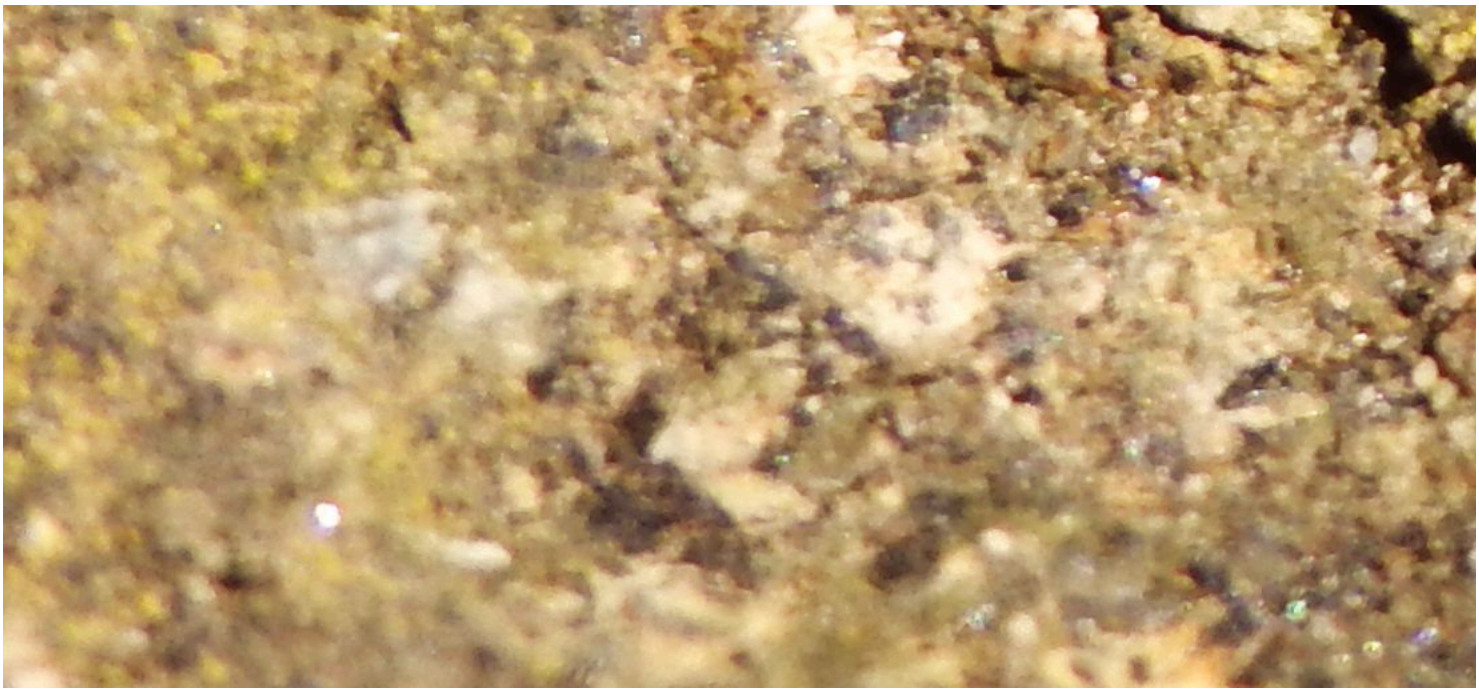
Na całym terenie województwa odnaleźć można również osady związane z kilkukrotnym pojawieniem się na jego obszarze lądolodu skandynawskiego. Bezpośrednio przez niego pozostawione piachy, żwiry i gliny pojawiają się niemal w każdej części województwa poza górami. Śladami po lodowcach są również resztki moren (wzniesienia zbudowane z materiału naniesionego przez lodowiec) oraz głazy narzutowe (eratyki) Tam, gdzie lądolód nie dotarł w czasie ostatniego zlodowacenia, powstały osady lessowe (utworzone z drobnego materiału przyniesionego przez wiatr wiejący od strony lądolodu) oraz wydmy. Pokrywy lessowe pojawiają się np. na Płaskowyżu Głubczyckim, natomiast wydmy licznie występują w dolinie Małej Panwi.

Mnogość typów skał sprawia, że województwo śląskie ma zróżnicowane zasoby bogactw naturalnych. Występują na jego terenie wspomniane już złoża węgla kamiennego, ale również pokłady węgla brunatnego, rudy żelaza, cynku i ołowiu oraz surowce skalne: wapienie, dolomity, iły i piaski formierskie. Eksploatowane są również związane ze zlodowaceniem piaski podsadzkowe i żwiry, a także mające właściwości lecznice solanki i torfy.

"Czytaj więcej"

Cieszynity, minerały skałotwórcze, fot. A. Liszka, archiwum UMWSL

Dodana: 11 grudnia 2024 12:41 Zmodyfikowana: 2 czerwca 2025 09:15